

- Prezențe românești -

O carte unicat

*Georgeta Răduică; Nicolin Răduică,
Dicționarul presei românești (1873- 1918),
București, Editura Științifică, 1995, 559 p.*

Specialiști de frunte în domeniul bibliografic, cercători de o viață ai periodicelor românești, Georgeta și Nicolin Răduică dau prin ultima lor carte (Dicționarul presei românești), un document de referință al culturii românești. Curpinzând periodice apărute între 1731-1918, dicționarul reprezintă rodul unor îndelungate strădanii și face parte din acele gesturi culturale al căror efort este reluat la intervale de decenii. Pentru prima dată cei interesați de cultura românească au reunite într-un volum unic informații care înainte trebuiau regăsite în cel puțin trei surse bibliografice diferite (Publicații periodice românești, tom I (1913) și II (1969), și Calendare și almanahuri românești (1981)). În afară de organizarea superioară a materialului Dicționarul... aduce un plus important de informații noi: din 7500 de intrări principale, aproape 1000 sunt înregistrări noi.

Metodologia de redactare a lucrării pune în evidență cu claritate deschiderea culturală realizată de dicționar: acesta reușește să îmbine rigoarea științifică cu accesibilitatea. Raportul dintre informațiile bibliografice și cele monografice sunt echilibrate în cadrul articolelor. Câteva observații pot fi însă făcute, în privința metodologiei corpului principal.

Transcrierea titlului cu grafie modernă face uneori titlurile de nerecunoscut din perspectiva cercetătorului și a tradiției culturale în care a fost receptat până acum periodicul respectiv; întrerupe o relație care ar fi fost firească cu înregistrările din bibliografiile anterioare și din colecțiile de biblioteci. Semnalările noi nu sunt marcate distinct de cele semnalate și în alte bibliografii, ceea ce reprezintă o scădere importantă, noul fiind un factor de interes dominant. Ceea ce ne apare însă ca o eroare importantă este prescurtarea și adaptarea unor subtitluri. În practica bibliografică, de mult timp a fost subliniată unitatea dintre titlu și subtitlu, unitate care nu poate fi ignorată într-o lucrare cu pretențiile celei de față.

Perioada de apariție este tratată neomogen, apărând uneori treceri de la înregistrarea perioade la criterii de periodicitate. Nu există distincții metodologice evidente între periodice la care perioada de întrerupere este ignorată (deși există, conform bibliografiilor anterioare sau colecțiilor accesibile în București), periodice la care perioada de întrerupere este marcată de pauze în înregistrarea datelor (uneori explicată accentuat prin termeni ca reapare) și periodice la care lipsa de continuitate este marcată prin exprimări de tipul apare cu întreruperi; apare neregulat, etc. Care este linia de demarcație dintre aceste categorii (complicată de faptul că la periodicitate, apar și alte feluri de notații) nu aflăm din metodologie, iar din studierea corpusului lucrării, opțiunile pentru o variantă sau alta nu sunt clare.

În mod firesc, descierea suplimentelor, sau schimbările de titlu se face în corpul articolului principal, înregistrarea alfabetică a unor astfel de situații se constituie într-o notă de trimitere (de tipul vezi) spre articolul principal beneficiind și de o foarte sumară completare, acolo unde e cazul. Când suplimentele sau titlurile noi capătă o autonomie destul de mare (presupunem noi după criterii de preț separat, numerotare proprie, schimbarea casetei redacționale, destin

publicistic independent, etc), tot după cum e firesc, ele se constituie în înregistrări (intrări) noi. Teoria însă se dovedește incoerent aplicată. Din motive de spațiu, dăm un singur exemplu, deși situațiile de acest gen sunt numeroase. Revista Sănătatea (înreg. nr. 5993, p. 378)are un supliment intitulat Viață fericită care apare mai întâi ca supliment distinct (numerotare și paginație diferite) iar apoi devine rubrică în cadrul revistei-mamă, fiind cuprins în paginația acesteia. Suplimentul se bucură de o intrare separată (înreg. 6981, p. 435), inclusiv pentru perioada 1911-1916, când practic nu mai exista ca unitate distinctă, și este înregistrat ca atare în indicii cronologici de la sfârșitul dicționarului (p. 536 ș.u.). Avem deci, în loc de o singură revistă, marcate statistic două. Situație identică pentru schimbările de titlu: practic, dacă o revistă și-a schimbat titlul în cursul anului și se bucură de două înregistrări, la indici reies înregistrări duble pentru același an, ceea ce este anormal.

Lucrarea mai cuprinde importante părți auxiliare: un Cuvânt înainte, o metodologie, lista de abrevieri, o bibliografie selectivă , rezumate în șase limbi străine, o listă a ilustrațiilor și un sistem de indici exhaustivi generos conceput: un indice onomastic (întocmit de Nicolin Răduică), un indice geografic și unul cronologic (întocmite de Ileana Stanca Desa). Părțile auxiliare ale unei bibliografii reprezintă intrări secundare de o importanță extraordinară într-o lucrare de anvergură cum este cea de față. Din nefericire, în forma în care au văzut lumina tiparului indicii dicționarului sunt de folosit doar cu maximă circumspecție și numai după verificări prealabile. Datorate cele mai multe cu siguranță unor greșeli dactilo și de imprimare, indicii abundă în omisiuni, inversări de cifre, erori de înregistrare. Calitatea indicilor contrastează neplăcut cu ținuta și pretențiile lucrării, căreia, în corpusul principal, și se pot aduce, doar observații minore, după cum s-a și văzut.. Ca să nu mai spunem că, printr-un minim efort, se puteau realiza prin artificii grafice (de tipul schimbării corpului de literă) ,

nuanțări în indicele onomastic și cel geografic care să indice raportul dintre înregistrarea onomastică sau de loc și intrarea principală cu care e pusă în relație (spre exemplu diferențierea grafică între localitățile unde au apărut periodice (loc de editare sau de tipărire) și localitățile despre care se vorbește într-un periodic dat.

Încheierea pe o notă critică nu trebuie să lase impresia că nu acordăm o suficientă importanță dicționarului, sau că ignorăm efortul de excepție al autorilor. Carte de mare însemnătate a culturii noastre, dicționarul soților Răduică, este, ca orice operă umană, perfectibil.

Sintezele profesiei

Mircea Regneală,

*Vocabular de biblioteconomie și știința informării,
București, Asociația Bibliotecarilor din Învățământ.*

România, vol. 1: A-L, cop. 1995, 252p. ,

Biblioteca ABIR nr. 1, vol. 2: M-Z, 1996,

Biblioteca ABIR nr. 3, 278p.

Alături de un domeniu propriu de cercetare și o metodologie specifică, existența unui vocabular specific certifică existența ca atare a unui domeniu științific. Vocabularul de termeni din domeniul biblioteconomiei și științei informării, scos sub egida ABIR-ului de conf. dr. Mircea Regneală pare să fie unul din acele semne care anunță un început de normalizare (în ambele sensuri) al unui domeniu greu încercat. Două par a fi direcțiile principale care au stat la baza realizării lucrării, și care i-au modelat profilul. Pe de o parte, lucrarea este concepută sub semnul unei anumite urgențe culturale, ținând cont de penuria absolută în spațiul românesc a instrumentelor de tip dicționar cu arie de cuprindere generală în domeniul biblioteconomiei și științei informării, după cum mărturisește chiar autorul în argumentul introductiv și după cum pot da seamă toți specialiștii